

**Magiczny
Kraków**

Za nami IV międzynarodowa konferencja „Miasta Historyczne 3.0”

2026-02-23

W dniach 10-11 kwietnia 2025 roku, w Międzynarodowym Centrum Kultury w Krakowie, odbyła się czwarta edycja międzynarodowej konferencji „Miasta Historyczne 3.0” - wydarzenia, które od lat gromadzi przedstawicieli miast o bogatym dziedzictwie kulturowym, naukowców, ekspertów oraz praktyków zarządzania turystyką i przestrzenią miejską.

Tegoroczna odsłona, odbywająca się pod hasłem „Turystyka w zrównoważonej się dzielić. Ponadto turystę trzeba angażować, oferować mu zrozumienie miasta, zamiast zwykłego zwiedzania. Klasyczne kampanie miejskie muszą ewoluować w tym kierunku. Trudność polega na tym, aby tak zbudować doświadczenie, żeby miało wysoki standard, ale było wciąż autentyczne i oddziaływało na turystę, budowało wspomnienie. Pobyt turysty w danym mieście jest dłuższy i jest on skłonny wydać więcej pieniędzy, gdy poczuje autentyczność tego miejsca i doświadczy jego lokalności. Potwierdza to badanie uczestników dużego wydarzenia Milan Fashion Week, porównane z badaniem uczestników małego festiwalu kulinarnego. Okazało się, że większe wydatki w przeliczeniu na turystę miało to mniejsze wydarzenie, o charakterze lokalnym. Rozmawiano także o danych turystycznych oraz o tym, że klasyczna segmentacja turysty nie jest już możliwa. Dzisiejszych odwiedzających można dzielić na czynniki i wartości, wokół których się oni gromadzą, np. wyjazd rodzinny, wydarzenie sportowe.

Case study: Wilno

Następnie uczestnicy mogli zapoznać się ze studium przypadku Wilna, które przedstawił Anton Nikitin, Dyrektor ds. Zrównoważonego Rozwoju Miasta Wilno. Wilno zostało ogłoszone Zieloną Stolicą Europy 2025 roku dzięki swoim działaniom na rzecz zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska. Miasto inwestuje w zieloną infrastrukturę, zwiększa liczbę terenów zielonych i promuje transport publiczny oraz rowerowy. Władze stawiają na nowoczesne rozwiązania ekologiczne, takie jak odnawialne źródła energii i efektywne gospodarowanie odpadami. Dużą wagę przykładają się też do edukacji ekologicznej mieszkańców. Dzięki tym działaniom Wilno skutecznie poprawia jakość życia i staje się wzorem dla innych miast europejskich.

Przyroda a turystyka

Drugi z czterech paneli dotyczył aspektów środowiskowych, stąd został zatytułowany „Dziedzictwo przyrodnicze a turystyka w miastach historycznych – w poszukiwaniu synergii”. Moderacji podjęła się dr hab. Marta Derek, specjalizująca się w badaniach turystyki miejskiej, miejskiej gastronomii i zagospodarowania turystycznego. W tej części konferencji poruszano kwestie integracji potrzeby ochrony przyrody z zachowaniem dziedzictwa kulturowego.

Foto. Ela Marchewka

Dyskutowano o tym, jak miasta mogą budować ofertę turystyki eko-kulturowej, która jednocześnie służy rekreacji i edukacji, a także unika nadmiernej komercjalizacji zasobów przyrodniczych. Omówiono najnowsze trendy w projektowaniu przyrody w miastach – wiemy, że nastąpił powrót do

projektowania naturalistycznego, z poszanowaniem już istniejącej tkanki, zarówno flory, jak i fauny. Warto dostrzegać możliwości jakie natura daje miastu i tylko czasem jej pomóc. Nie ma różnicy w tym, czy przestrzeń zielona jest projektowana dla turystów czy dla mieszkańców, jest to nierozrwalna część miasta.

Choć miasta historyczne przyciągają bogactwem kulturowym i wielowątkowością, mogą być także męczące – zarówno dla mieszkańców, jak i turystów – z powodu zwartej, ciasnej zabudowy. Zielono-kulturowe przestrzenie podnoszą atrakcyjność i jakość doświadczenia turystycznego. Połączenie dziedzictwa kulturowego z terenami zielonymi oferuje bardziej zrównoważone, komfortowe i estetyczne doświadczenie miasta. Zielone otoczenie zabytków sprzyja kontemplacji, odpoczynkowi i autentycznemu przeżywaniu miejsca – co staje się coraz ważniejsze dla tzw. slow tourists i podróżnych poszukujących głębszych wartości.

Ekologiczne przestrzenie w otoczeniu obiektów historycznych wspierają edukację i świadomość turystyczną. Obszary łączące naturę i dziedzictwo mogą być platformą do edukowania turystów na temat lokalnej historii, bioróżnorodności i zrównoważonego rozwoju. Takie miejsca sprzyjają interpretacji dziedzictwa i ekologii w sposób angażujący i dostępny, wspierając świadome postawy odwiedzających i kształtując odpowiedzialnych podróżnych.

Zrównoważone przestrzenie miejskie wzmacniają lokalną gospodarkę turystyczną. Integracja zieleni z zabytkami przyciąga turystów przez cały rok, sprzyja dywersyfikacji oferty (np. spacerów przyrodniczo-kulturowe, ekoturystyka miejska) i wspiera lokalnych przedsiębiorców, działających poza głównymi osiami turystycznymi. Dzięki temu możliwe jest bardziej równomierne rozłożenie ruchu turystycznego i jego korzyści w skali całego miasta.

Foto. Ela Marchewka

Pierwszy dzień wydarzenia zakończył się uroczystą kolacją w Pałacu Wielopolskich, po której uczestnicy udali się na spacer studyjny z Nocnym Burmistrzem Krakowa, Jackiem Jordanem. Trasa rozpoczęła się przed Magistratem, skąd, podążając Traktem Królewskim i podziwiając Wawel i inne zabytki, grupa dotarła na Kazimierz. Podczas spaceru Burmistrz opowiadał o historii miasta oraz jego nocnym życiu, co stało się wstępem do dyskusji zaplanowanej na drugi dzień konferencji.

Gospodarka nocy w miastach historycznych

Drugi dzień konferencji rozpoczął się wykładem dr Andreiny Seijas, wenezuelskiej badaczki i konsultantki międzynarodowej w dziedzinie rozwoju miast i polityki miejskiej w Ameryce Łacińskiej, Australii, Europie i Stanach Zjednoczonych. Tematem wystąpienia była zrównoważona gospodarka nocna miast. Prelegentka podkreśliła, że nocne życie w miastach nie ogranicza się jedynie do imprezowania lub snu – obejmuje różne aktywności społeczne i ekonomiczne, które powinny być zarządzane z uwzględnieniem aspektów społecznych, środowiskowych i ekonomicznych. Ponadto zaznaczyła, że życie nocne w mieście nie dotyczy wyłącznie turystów, ale w równym stopniu mieszkańców. Seijas wskazała, że dobrze zaplanowana gospodarka nocna może wspierać turystykę, tworzyć miejsca pracy i sprzyjać lokalnej kulturze, ale powinna być zdecentralizowana i inkluzywna. Przedstawiła przykłady z Paryża i Barcelony, gdzie działania nocne uwzględniają lokalną społeczność i środowisko naturalne.

Zwróciła też uwagę na zmiany klimatyczne jako czynnik wpływający na wzrost aktywności nocnej oraz na potrzebę nowego podejścia do planowania miast po zmroku, m.in. poprzez powoływanie „nocnych burmistrzów”.

Case study: Berlin

Następnie uczestnicy mogli zapoznać się ze studium przypadku Berlina, przedstawione przez Emiko Gejic – socjolożkę, aktywistkę i członkinię zarządu Berlin Club Commission. Emiko przedstawiła uczestnikom konferencji, jak ważną rolę odgrywa kultura klubowa w tym mieście. Po upadku Muru Berlińskiego, liczne opuszczone przestrzenie stały się miejscem rozwoju sceny klubowej, która dziś jest nie tylko symbolem tożsamości Berlina, ale także istotnym czynnikiem gospodarczym i turystycznym. Berlin Club Commission działa od 2001 roku, wspierając tę scenę m.in. poprzez lobbing polityczny, organizację wydarzeń, działania badawcze i edukacyjne.

Jednym z kluczowych projektów jest fundusz na izolację akustyczną klubów, finansowany przez Senat Berlina, który ma przeciwdziałać skargom mieszkańców na hałas. Organizacja prowadzi też Akademię Świadomości – program przeciwdziałania dyskryminacji i wspierania zdrowia psychicznego pracowników branży nocnej. Interesującą dla uczestników była także inicjatywa „Free Open Air”, wspierająca organizację wydarzeń plenerowych z poszanowaniem sąsiedztwa i środowiska. Trzeba dodać, że w 2023 roku stworzono pierwszą w Berlinie strategię gospodarki nocnej, która zawiera rekomendacje dla bardziej zrównoważonego, bezpiecznego i otwartego na różnorodność życia nocnego w mieście.

Trzeci panel kontynuował zagadnienie życia nocnego i nosił tytuł „W kierunku zrównoważonej gospodarki nocnej”. Ponownie na scenę zaproszony został dr hab. Piotr Zmysłony, który moderował dyskusję. Wskazał, że zrównoważona gospodarka nocna powinna ograniczać uciążliwe formy rozrywki, wzmacniać pozycję lokalnych artystów oraz wspierać równościowe i bezpieczne podejście. Odpowiedzialna nocna gospodarka w miastach historycznych musi godzić potrzeby kulturowej ekspresji z troską o przestrzeń i społeczność. Chodzi o wspieranie inkluzywnego ekosystemu nocnego – uwzględniającego równość płci, bezpieczeństwo, dostępność i prawa pracowników nocnych – zgodnie z ideą miasta 15-minutowego, także po zmroku.

Foto. Ela Marchewka

Turystyka nocna powinna być odpowiednio kształtowana, a nie tylko konsumowana. Miasta historyczne powinny kreować nocne doświadczenia zgodne ze swoją tożsamością – wspierając inicjatywy, takie jak spacer tematyczny, nocne zwiedzanie nabrzeży, wspieranie barów bezalkoholowych czy miejskie obserwacje nieba. Noc traktowana jako zasób kulturowy, a nie wyłącznie czas konsumpcji, pozwala budować głębsze relacje turysty z miastem.

Zrównoważone strategie nocne muszą chronić zarówno prawo do snu, jak i prawo do kultury. Zrównoważona turystyka nocna wymaga mechanizmów, które minimalizują konflikty między życiem nocnym a komfortem mieszkańców – np. mediatorów, agentów zmiany czy rozproszonego programowania kulturalnego. Potrzebna jest polityka równoważąca prawa wszystkich użytkowników miasta po zmroku. Trzeba znaleźć „srebrny środek”, który w rozumieniu Jacka Jordana – Nocnego Burmistrza Krakowa – polega na tym, że nie wszyscy będą zadowoleni, ale też nie będą mieli za

dużych pretensji.

W debacie podkreślano, że noc to nie tylko czas rozrywki, ale także przestrzeń pracy, odpoczynku, kreatywności i budowania relacji. Rozmawiano o tym, kto ma prawo do miasta nocą i jak zapewnić inkluzywność oraz bezpieczeństwo – szczególnie w kontekście osób młodych, mniejszości czy pracowników zmianowych. Podczas panelu wybrzmiały także pierwsze wnioski z najnowszych badań nad gospodarką nocy w Krakowie, z których wynika, że większość wykroczeń w porze nocnej popełniają turyści z Polski – dlatego nie można ulegać stereotypom, przypisującym zagranicznym turystom winę za nocne uciążliwości. Nie unikniemy miasta 24-godzinnego, co aktualnie ma już miejsce, ale bez myślenia strategicznego staje się przestrzenią nieplanowaną i bezobsługową.

Zwrócono uwagę na brak systemowego podejścia do polityk nocnych – potrzebę koordynacji międzysektorowej, dialogu między samorządami, mieszkańcami i biznesem oraz uwzględniania perspektywy lokalnych społeczności. Wskazano też na pozytywne przykłady zagraniczne, takie jak funkcja nocnego burmistrza, które mogą inspirować do działań w polskim kontekście.

Debata unaoczniła, że gospodarka nocy to nie tylko wyzwanie infrastrukturalne czy regulacyjne, ale też kwestia prawa do miasta i jakości życia. Wymaga ona odważnej, długofalowej wizji – opartej na partycypacji, zaufaniu i realnym rozpoznaniu potrzeb różnych użytkowników nocnej przestrzeni miejskiej.

Case study: Tallinn

W swoim wystąpieniu Trīn Tyrs Ojari – historyczka architektury i specjalistka ds. dziedzictwa kulturowego – przedstawiła możliwość wejścia w kontakt z aktualnym życiem miasta, jego mieszkańcami i lokalnymi narracjami. Jeśli są dobrze zaprojektowane i zakomunikowane, mogą pełnić rolę „bram” do współczesnej tożsamości miasta – dostępnych, nieinwazyjnych i opartych na wzajemnym szacunku.

Zrównoważony placemaking wymaga współpracy mieszkańców, artystów i odwiedzających – w duchu równorzędności, nie hierarchii. Aby wiedzieć, czego ludzie chcą w danej przestrzeni, należy ich pytać, muszą oni mieć przestrzeń do wypowiedzenia się. Przestrzenie kreatywne nie powinny być ani elitarnymi enklawami, ani masowymi atrakcjami. We wnioskach z dyskusji wybrzmiała teza, że kluczem do sukcesu jest transparentność procesu, jasna wizja i współodpowiedzialność – niezależnie od tego, czy inicjatywa pochodzi z oddolnych działań, czy z instytucji publicznych.

Tworzenie kreatywnych przestrzeni w miastach historycznych to nie tylko kwestia designu, lecz przede wszystkim budowanie nowej, lokalnej tożsamości wokół miejsc dotychczas zaniedbanych lub niedocenianych. Turystyka może odegrać w tym procesie ważną rolę – przyciągając uwagę, inwestycje i energię – ale tylko wtedy, gdy nie dominuje nad potrzebami mieszkańców i twórców. Nadmierna eksploatacja turystyczna może spłaszczyć znaczenie tych miejsc, a nawet wypchnąć z przestrzeni społeczności, które je stworzyły.

Nowe miejsca w miastach historycznych muszą być chronione nie tylko przed zapomnieniem, ale i przed nadmiernym sukcesem. Artystyczne interwencje i rewitalizacje często zaczynają się od potrzeby

**Magiczny
Kraków**

zmiany, ale zbyt często kończą się gentryfikacją lub komercjalizacją. Skuteczna polityka placemakingu musi przewidywać te procesy i tworzyć mechanizmy ochrony – takie jak regulacje zjawiska wynajmu krótkoterminowego, wsparcie dla lokalnych twórców i mieszkańców czy zrównoważone modele promocji. Pojawił się także wniosek, że przestrzeń kreatywna, jeśli ma być trwała, musi być zakorzeniona – a nie wyeksportowana. To ponowne nawiązanie do lokalności, która wybrzmiała w pierwszym panelu, pozwoliło zamknąć konferencję.

Turystyka jako narzędzie Deklaracja członkowska dostępna jest tutaj: [Kraków - Historical Cities 3.0](#)